

„EDINOST“

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

„Edinost“ stane:

za vse leto gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za polu leta „ 3.— „ 4.50
za četrt leta „ 1.50; „ 2.25

Posamične številke se dobivajo v prodajnicah tobaka v Trstu po 5 nov., v Gorici in v Ajdovščini po 6 nov.

Na naročbe brez priložene naročnine se upravištvo ne ozira.

EDINOST

Oglasil in oznanila se račune po 8 nov. vsakega v petitu: za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.
Poslana, javne zahvale, osmrtnice itd. se račune po pogodbi.

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu v ulici Carintia št. 25. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in inserate prejema upravništvo v ulici Carintia 28. Odprite reklamacije so proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

*V edinost je m.č.

Civiltà italiana.

Pod tem naslovom priobčil je „Slov. Narod“ v svojej nedeljskej številki članek, v katerem se bavi z mučnim položajem naših Tržaških mestnih svetnikov, oziroma deželnih poslancev. „Slov. Narod“ pravi: „Težavno, istinito mučno je stališče malobrojnih zastopnikov slovenskih v deželnih zborih ob periferiji Slovenstva. Posebnega poguma, izrednega domoljubja jim je treba, da ne omagajo v svetem boju, da se ne dajo preplašiti zdaj surovim zdaj fanatičnim napadom zagrizenih in strastnih naših nasprotnikov. Jeden tak naših neustrašljivih prvoboriteljev za slovansko, za avstrijsko idejo na obalah Adrije je vrli naš Nabergoj. In baš zato so si ravno njega izbrali mestni očetje „neodrešenega“ Trsta, ter ga surovo napadali zaradi govora njegovega v državnem zboru. Dokler so bili napadi vsaj na videz stvarni, odgovarjal in pobijal jih je jako izvrstno poslanec Nabergoj in povedal marsikatero dobro in zasoljeno dr. Angeliju, kateri je očital razen drugih reči Nabergoju posebno tudi to, da je vedoma govoril neresnico, ko se je izjavil, da Slovani sestavljajo tretjino prebivalstva Tržaškega. Rekel je dr. Angeli, da protestuje v imenu Trsta proti tacim in jednacim trditvam, ter zagovarjal predlog, da se ustanovi četrti razred italijanske šole v Škednju — češ da „sinovi slovenske narodnosti te dežele radi vzprejemljejo omiko italijansko.“ In konečno pravi „Slov. Narod“: „Vlada naj pa že vendar enkrat odpre oči in stori kaj za nas Slovane, ki nikogar ne napadamo podlo in zavravno, to prepuščamo onim, ki so v tem poslu že itak glasoviti pred svetom. Samo za deset let naj bi imeli tudi mi svojega Rodiča, a videlo bi se sijajno, je-li še kaj Slovana na „neodrešenih“ tleh. Naj se zgodi skoro — inace bode prepozno!“

PODLISTEK.

Na jadranskej obali.

Povest; spisal Slavoljub Dobravec.

VI.

(Dalje).

Ta novost dirnila je nemilo iskreno ljubečega Radivoja. Četudi ga je Olga tolažila s svojo hrabrostjo in neomahljivostjo, dvomil je o vspehu njenih nad in namer, misleč: ženska je vendar ženska. Nehote je začel stopati gori in doli po sobi. Po glavi se mu drvi misel za misljo, vendar ne more do nikacega sklepa. Udati se mu je treba in čakati, kaj prinese bodočnost. Mine dan, dva, tri, celi teden in od Olge ni nikakoršnega sporočila več. Radivoju srce kar ne da miru. Skrb ga tré noč in dan. Preteče drugi teden, zopet ničesar, tretji ničesar; oh, to je pa že cela večnost. Vsak dan hodi na pošto z upanjem in strahom, vrača se pa z žalostjo v srcu. Kjer vidi listonošo one ulice, povprašuje ga po listu, a ničesar ni. Že četrto pismo je poslal, a nikakoršnega odgovora. V srcu se mu oglasi dvom, ljubo-sumnost; oni črv, ki je zvesti spremljevalec skoro vsem ljubincem. Radivoj se

Mi smo odličnemu slovenskemu listu od srca hvaležni na zanimanju za naše razmere, toda v tem trenutku prevlada nas istotako prisrčna želja, da bi se vse Ljubljansko občinstvo v tolikej meri za nas zanimalo, kakor se rečeni list. „Slovenskemu Narodu“ gre velika zasluga, da povdarja „mučeništvo“ Tržaških Slovencev v obče, posebno pa njihovih prvoboriteljev, njihovih poslancev. Da gospoda: Mandat slovenskega Tržaškega poslanca je zares trnjeva krona in njega nositelj zares mučenik. Gospodje pri „Slov. Narodu“ so le čitali po časopisih o hudem viharju v predzadnji seji mestnega sveta Tržaškega in že ta poročila sama iztislila so jim iz prsi bolesten vzklic o mučeništvu g. Ivana Nabergoja in zvestih izu tovarišev. Kako bi pa še le gospodje pisali, ako bi bili sami priče gnjusnim dogodkom v rečeni seji, katere smemo imenovati sramoto sedanjemu „razsvitljenemu“ stoletju. Kdor je videl te dogodke, temu se je moralo v glavi zasvetiti, na kako grozovit način se dan-danes zlorabijo pojmi o „liberalizmu“, „parlamentarizmu“ in „jednakosti državljanov“ itd. itd. Ali kaj govorimo?! Čelo pojem humanosti, človeškega vsmiljenja, je gospodom „superijorne race“ le prazen nič, varajoča stafaža, katere se poslužujejo, ako jim je do tega, da svet slepe in varajo. Navadno pa ti zdvijani sinovi „della civiltà italiana“ niti tega čuta ne poznajo, sicer ne bi hoteli svojega jednakopravnega kolego, kateremu njega volilci že celo dolgo vrsto let skazujejo nemejeno svoje zaupanje in spoštovanje, s pestmi žugajoč iz zbornice ven metati. Ali gospod Nabergoj ostal je nepremično na svojem mestu! Ni mu bilo lahko to, to vemo. Srce je pač moralo krvaveči vrlemu možu, videčega se izpostavljenega tako živinskim napadom in v avesti si, da nijedna druga krivda ne teži duše njegove, nego ta, da je sin na-

je jel pripravljati na najhujši udarec, da se je udala. Vendar poskusi še jedenkrat, veljaj, kar hoče. Priporočeno pismo jej pošlje, da vsaj izve, če je še živa. V tem času je že začel iskati mej „raznimi novostmi“ tržaških listov novice — strašna misel — če se ni morda njegova ljubljena Olga ponorečila. Na vrnjenem receptu bil je Olgin podpis ponarejen. Nekaj dni pozneje prejme Stanič majhen listek, pisan z neznano mu roko in rdečo tinto. Radoveden pretrže zavitek — bila je Olgina vizitnica, nazadnji strani pa pisava neznane roke: „Čestiti gospod! To vizitnico dala mi je Vaša nesrečna Olga, da Vam sporočim o njenej nesreči, ko tega sama ne sme in ne more. Zaprta je doma, nikamor ne sme in razven domačih, tudi nikdo k njej ne. Albino je izvedel, da Olga z nekom dopisuje. Hitel je to pravit njenemu očetu. Zdaj je ločena od vsega sveta, Vaša pisma namenjena njej, prejema bržkone nepoklicana roka. Olga Vas pozdravlja.“ — Radivoj je mislil, čitajoč te vrstice, da se zemlja pogreza pod njim.

V Tržaškem predmestju na južnej strani mesta stoji v malej prodajalnici mož s črnimi lasmi in črnimi brkami, živih oči,

roda slovenskega in da sluša oni božji glas, katerega je stvarnik sam vzbudil v vsakem plemenitem srcu človeškem: glas ljubezni do rodu svojega. Kdor ne čuje tega glasu, v tem so zamrli vsi blagi čuti, ta ni človek po volji božje, ta se je izneveril naravi človeške v nje boljšem, vzvišenem bitstvu. Ne ne, izdajica ni človek po božje volji, ni poštenjak, kajti kdor ni zvest rodu svojemu, ne bode nikdar in nikomur zvest. In ker je gospod Nabergoj mož po božje volji, ker vrši dolžnost svojo do domovine in naroda, zato preganjanja, zato napadi, katerim skoro da ne najdete vzgleda. Da gospodje: v Trstu najdete slovenskih mučenicov! Ves slovenski svet je hvale dolžan tem mučnikom, kajti ti so zid, ob katerem se razbijajo sovražni, preteči valovi, provzročeni po izbruhih skrajne strasti „italijanske civilizacije“.

Gospodje okoličanski poslanci! Vi veste, da smo reveži; ne samo reveži z ozirom na posvetne blagre, ampak reveži z ozirom na vsestranski naš položaj. Vezane so nam roke in noge in danes ne bi mogli — dasi bi gotovo hoteli — na primeren način Vam izkazati hvaležnosti svoje. Za danes Vam bodi dovolj zagotovilo, da Vam ljudstvo naše hrani čut neskončne hvaležnosti v srcu svojem. Narodova hvaležnost je pa tudi lep dar, dragocen dar, zlat dar. S tem darom sme se ponašati zastopnik naroda. Ovacija, prirejena gosp. Nabergoju v sobotnej seji je bila komaj senca tega, kar čutimo — ali odsev čutstvovanja našega je bila vendar-le. To Vam bodi za sedaj dovolj, vrli naši zastopniki!

Predno končamo, sili nám z elementarno močjo iz prsi rodoljubna prošnja: Ne omagujte, vztrajajte v boju za narodne naše pravice; viharji, prirejani po nevrednih sinovih italijanske „civiltà“, naj Vas

ne plašijo. Minili bodo, kakor mine vse, kar ne sloni na solidnej podlagi, kar nema zaslonbe v pravici in resnici. Oni časi so minuli, ko je mogla brutalna sila trajno vspevati proti božjim in človeškim postavam. In božje in človeške postave so na našej strani, ker zahtevamo le to, kar nam gre in ker ne segame z drzno roko po lastnini drugih. Torej vztrajajte! Lepo plačilo vztrajnosti Vašej pa bode — zmaga, popolna zmaga; zmaga pravice in resnice. Narod pa bode s ponosom kazal na može, ki so mu priborili njega prava in še pozni naši nasledniki bodo blagoslavljali njih spomin.

In tudi do Tržaških Slovencev, osobito do okoličanov izgovoriti nam je iskreno prošnjo. Stojte naj zvesto na strani poslancev svojih, dele naj žnjimi žalost in veselje! Le to more ljudskega zastopnika vzdržati proti tako strastnim napadom, ako ve, da je narod za njim. Vsak bodi na svojem mestu v teh kritičnih časih!

—t—

Ob nemškej meji na Koroškem.

(Izv. dopis.)

V Celovcu in v Beljaku imamo po več nemških listov, ki so vsi sovražni Slovanom, posebej še Slovcem; vzladi pa je težnja vseh teh lističev — sramotiti in vničevati nas koroške Slovence — „Windische“. Med vsemi todeželnimi listi pa se v svojej brezmejnjej strasti v zaničevanju Slovencev odlikuje celovski list „Freie Stimmen“, kateremu „šriftleiter“ je slovenski renegat Dobernig. Ni še davno tega, kar je imel ta list cel uvođen članek, poln samih psok na dr. J. Vošnjaka, — pravijo, da jih je bilo samo 40 (psok) v enem listu! — Pred shodom na Prošovicah pisal je ta list zopet zoper družbo sv. Cirila in Metoda, premleval dr. Voš-

„No, po tem takem se pa usediva tam-le pred pivarno, da se dogovoriva.“ Sedela sta tam debelo uro. Proti koncu govorila sta že jako zaupljivo in gospod mu je izročil po dolgem nagovarjanji neke popirje. Potem se ločita. Negode jo krene v znano kavarno C. v mestu. Mej prijatelji se je razgovarjal dolgo časa. Slednjič omeni tudi dogodbe, vršivše se na tem mestu pred kakimi štirinajstimi meseci, ko je razgrajal in Slovane nečuvveno sramotil nek „rdečkar“ — Albino Donghi. Mnogo njih ga je dobro poznalo. Nekdo je celo vedel o Garibaldineu veliko podrobnosti; pripovedoval je začudenim prijateljem rojansko povest, končavši s strašno Tkalčevo kletvijo. Na to opomni njegov prijatelj: „Da, proroški duh je govoril iz Tkalca, ne samo vžaljeni duh nesrečnega očeta, preprostega delavca. Gospodje, dandanes se sicer več ne gode čudeži, vsaka pa tudi ne pade v blato. Prav mogoče, da se to prorokovanje tudi izpolni.“

„Mogoče.“ pritrtili so drug za drugim, in vsakdo je povedal kak slučaj, ko se je božja pravica maščevala že na tem svetu za storjene krivice.

(Dalje prihodnjič.)

njaka — in po tem shodu prinesel kratak, povsem zlagan dopis, v katerem trdi, da je dr. Vošnjak na shodu „staro pesem pel“, da ga ljudje neso razumeli, da na shodu nobenega kmeta bilo ni, nego le duhovščina, in da se je c. kr. avstrijska zastava na Šumijevi hiši, kjer se je zborovalo, še le proti koncu zborovanja razobesila! Vso to laž pa so morale „Freie Stimmen“ preklicati. Isto tako lažljivo je pisal ta list o zboru podružnice na Zilski Bistrici, o katerem pravi: da je tudi iz Ljubljane prišel eden slovensk „agitator“, da ga ljudje neso razumeli in da prepoveduje vlada Kranjskim hujšakem prestop Koroških deželnih mej! Tudi to laž bode list moral popraviti. Posebno so mu „importirana“ duhovščina in „Kranjski agitatorji“ na srca; nobene prilike ne zamudi, blati ti tega ali onega slovenskega rodoljuba; sedaj si izposodi družbo sv. Mohora, — katero bi morala vlada zatreti — sedaj zopet družbo sv. Cirila in Metoda, ki seje le nemir in zdražbo na Koroškem! — sedaj obera kosti zopet kakemu zavednemu narodnjaku-duhovnu; — obira, sramoti in blati v vsakem listu vse vprek in kliče vlado neprestano na pomoč zoper svoje sodeželane, Slovence!

V listu 3 t. m. napal je zopet z ostudnimi lažmi Slovenca dra. M. Lutmana, župnika gorske fare v Zilski Dolini, ustanovnika podružnice sv. Cirila in Metoda za slovensko Zilsko dolino, ter zasukal stvar po svoje; zlagano je bilo od prve do zadnje besede vse, kar je o tem gospodu pisal pod naslovom „Erbauliches aus dem Gailthale“.

Opazovali bodemo te liste neprestano in prikladno vam poročali, da zve slovenski svet, s kakošnimi nasprotniki se je nam bojevati.

Za sedaj vam podamo odlomek članka: „Gross-Slovene Pater Einspieler“ iz Beljaške „deutsche Allgemeine Zeitung“ štev. 36 ex 1890: „Wie arg muss Einspielers maulwurfartige Thätigkeit zur Untergrabung des nationalen Friedens im Lande, gewesen sein, bis die Sache sogar dem „Versöhnungs“-Ministerpräsidenten zu toll wurde. Wenn man alle slovenischen Geistlichen, die „in Politik machen“ unter Polizeiaufsicht stellen und dazu noch den Herren Ferjančič und Genossen die Betretung Kärntens verbieten könnte, so wäre den Hetzereien in unserem Lande ein Ende gemacht.“ (Interpunktacije ta germanski velemu pač ne pozna. Opomba stavca.) V teh besedah je pač izražena najsrčnejša želja vseh naših slovonožcev: Kar vse slovenske duhovnike pod policijsko nadzorstvo! V zapor vsakega, ki bi zinil besedo na korist Koroškim Slovincem! Kranjskim „agitatorjem“ pa prepovedati prestop Koroških deželnih mej! Seveda — ko bi to sploh bilo mogoče. In „zlati“ mir zavladal bi v deželi! Zavladal bi pač mir, kakoršen je bil nastal za Koroške Slovence po letu 822., ko je ime Slovence že toliko značilo kot „slavus“, ali kakor Goriški Furlan pravi: „sklaf!“ — Prav po Mahničevih receptih delujejo Koroški slovonožrci, in skoraj ne vemo, ali se je Mahnič od njih naučil, ali oni od Mahniča. Jednako orožje se na jednaki način suče v Celovcu in v Gorici — zoper slovenske rodoljube!

Naših Nemcev geslo je in ostane — ločiti nas od Kranjskih Slovincem! Vse nemško do Karavank! Ali kakor Koroški zgodovinar Aeltschger piše: Svobodne Slovence je Nemeč podjarmil, podjarmljenim naložil davek, z davkom je prešel Slovenec v „dulden den Gehorsam“ in iz tega pa v pravcato „Sklaverei“! Toda — vse to je bilo, vse to je minolo, mi se zavedamo

in — vstajamo! Po tisočletnem robstvu, katero so nam nemški oznanjevalci sv. vere v deželo prinesli, narod — potisnen ob Karavanke — ni še pozabil materejnega jezika! Mali ostanek mogočnih Korantanskih Slovincem začel se je zavdati svojih človeških pravic, in nadejamo se, da se nam bode z vstrajnim naporom posrečilo, pridobiti narodu vse tiste pravice, katere nam avstrijska ustava zagotavlja. Da vstajamo, da se naš slovenski kmet, jedina naša opora — ta steber Slovenstva — zaveda svoje narodnosti, pričajo nam naše posojilnice, naša bralna društva in naše podružnice sv. Cirila in Metoda. Radovali smo se tolikega srčnega navdušenja za slovensko stvar na zborih podružnic sv. Cirila in Metoda na Prošovcih tik Beljaka 20. m. m. in na Zilski Bistrici dne 4. t. m.!

Pripomniti pa moramo, da mi Koroški Slovinci še ne poznamo liberalnih ali celo framazonskih Slovincem, tudi ne klerikalnih — nego naša duhovščina in posvetna gospoda delujeta združeno v prosepah naroda zoper skupnega nasprotnika — liberalne in konservativne Nemce, ker, kar se tiče narodnostih naših pravic, sta tudi liberalni in konservativni Nemeč jedina, združena v boju zoper nas — drug presega drugega.

Trdili ste v svojem cenjenem listu, da se Kranjski Slovinci malo ali celo nič ne brigajo za nas to stran Karavank. Istina, žalibog, gola istina! Vaš dopisnik govoril je vsem nam iz srca. Dovolite le, da omenjamo — poleg slovenske državno-zborske delegacije, katerej vsa čast! — dveh častnih izjem in sicer dr. J. Vošnjaka in Ivana Hribarja iz Ljubljane. Ta dva gospoda — oba „liberalca“ — se ne strašita ne stroškov, ne daljnih potov, nego nas radovoljno obiskujeta, hodita na naše shode podučevati ljudstvo, in nam vstrajno pomagata z živo besedo in gmotno podporo orati ledino na narodnem polju. Vsa čast jima! Gospodoma pa bodi v zadostilo naša najsrčnejša hvaležnost! Imela sta tudi vselej in povsodi pri nas na Koroškem priliko opazovati, da vse hujškanje nekaterih slovenskih listov ni še moglo razdreti naše sloge — v „klerikalni“ in „liberalni“ spor, ker smo duhovščina in posvetni Koroški Slovinci prepričani, da le v slogi je moč. Prepričala sta se tudi ta dva odlična rodoljuba, da vsi brez izjeme obsojamo vse one, kiso na Slovenskem zanetili in zmirom hujše netijo bratovski prepri — zavoljo „oslovesence“ in iz pohlepnosti! Resnica je, da nas nekateri „liberalci“ na Kranjskem z besedo in gmotno podpirajo; dočim nam nekateri gospodje kranjsko-goriške „katoliške“ stranke polenapod noge mečejo! Organi te stranke se nas le redko kedaj spomnijo, pišoč po „Miru“, da se je tu ali tam ustanovila kaka posojilnica itd.; sicer pa v njihovih predalih težko najdemo kako gorke besede za Koroške trpine, dasi jim mora vendar znano biti, kako strahovito naši nemčurji napadajo zlasti — našo slovensko duhovščino!

Razume lisedaj „Slovenec“, kakošna je tista „tajna zveza“ med nami in „Slovenskim Narodom“?

O zadevi policijskega nadzorstva nad Einspielerjem naša sicer klepetava uradna „Klsgenfurter Zeitung“ trdovratno molči. Niti s piščico ne omenja Lažanskega interpelacije, niti dotičnih govorov naše državno-zborske delegacije! Imajo li gospodje v znanj Celovške hiši res tako slabo vest? Ali je peče blamaža, da po dveletnem vohunstvu neso naši madeža na „patru“ Einspielerju?

Iz naših nemških listov, ki zajemajo iz znanih jaslij, pa razvidamo, da se je koj začela „Hetzjagd“ na tistega, ki bi

bil utegnil „ukrasti“ dotični zaupni akt pri namestništvu ali glavarstvu! Vohajo menda na vse strani, da bi ga našli in mu malce kosti zrahljali — prav po germanski. Bržkone bodo čisto nedolžni trpeli! Zilski.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Dne 30. p. m. pričala se je v deželnem zboru Češkem „spravna debata“ „Politika“ priznava sama, da ni posebno navdušena, pišoč poročilo v tej debati. Radi verjamemo to. Že uvod debati bil je kaj pomenljiv: prišla je v deželno hišo ogromna deputacija z dežele katera je hotela dra. Riegera pozvati, da za to skrbi, da Dunajske punktacije ne postanejo zakon. Nečemo zagovarjati mladočeškega stališča, ali konstatujemo le golo istino ako rečemo, da tako, kakor ta deputacija, misli 90% naroda češkega. Ljudje so bili močno razburjeni; nekdo je zaklical, da Rieger ni vodja, ampak zapeljivec naroda svojega. Policijski komisar je moral poseči vmes, da so ljudje zapustili deželno hišo. Na dnevnem redu je bilo poročilo upravne komisije o vladnej predlogi glede nadzorovanja šol. Dr. J. Grégr je v obširnem govoru vtemeljeval svoj predlog, da se počaka, dokler vlada ne predloži vseh uradnih zapisnikov. Predlog ta so odklonili. Poročevalec manjšine dr. Herold rekel je zaključujoč svoj govor: Mir mej obema narodoma se da doseči le na podlagi načel svobode in enakosti. Ali terorizovati se ne damo! Narod češki bode pokazal, da ni zadovoljen s to spravo.“ Proti vladnej predlogi so nadalje govorili dr. Trojan, dr. Koldinsky in generalni govornik manjšine dr. E. Grégr. Za: namestnik grof Thun, knez Windischgrätz in Plener. Obveljali so seveda predlogi večine; prešli so v podrobno debato, katera se nadaljuje.

Konservativni poslanec Ebenhoch izdal je po naročilu konservativnih poslancev knjižico, v katerej zagovarja postopanje teh poslancev v zadevi Gališke zemljišne odveze. Konservativni poslanci vprašali so svojo vest: „Smemo-li iz strankarskih ozirov glasovati proti predlogi, katero sicer smatramo za pravično?“ Odgovor na to vprašanje ni mogel biti dvomljiv. Naj bodo že posledice kakoršne-koli, ali to zavest imajo konservativni poslanci, da neso rušili cesarske obljube in da so se držali načel pravice.

Vprašanje o Košutovem domovinstvu, katero je dolgo časa zanimalo ogerske politične kroge, je rešeno: Košut je zgubil Ogersko državljanstvo. Postavni načrt poslanca Iranyja, kateri je hotel ustanoviti posebno izjemo za starega rogovileža — kar bi bila demonstracija proti avstrijske državi — odklonil je državni zbor Ogerski.

Hrvatski sabor bodo sklicali meseca oktobra in bode zasedanje trajalo do Božičev.

Vnanje države.

Širi se govorica, da odstopi sedanji ruski minister vnanjih zadev pl. Giers in da bode njega naslednik sedanji zastopnik pri Dunajskem dvoru, knez Lobanov-Rostovski. To imenovanje bi pospešilo sporazumljenje mej našo in rusko državo, kajti Lobanov je vedno na to delal, da se vzdrže dobri odnošaji mej tema dvema državama.

Tudi ruski listi beležijo vest, da bode to poletje avstrijski nadvojvoda Ferdinand pohodil Peterburg. Do Kronstadta peljala ga bode posebna avstrijska eskadra, katerej bode poveljnik admiral Sterneck sam. „Grazdanin“ pozdravlja z veseljem to vest, kajti to bi pričalo, da se Avstrija osvoboduje spon, v katerih je delala za interes drugih. Neposrednega spo-

razumljenja mej Avstrijo in Rusijo glede vzhodnega vprašanja je treba in nikdo nema pravice se vmes mešati.

Bavarski katoliki so dosegli kar so vedno želeli: minister Lutz je dal svojo odstavko. So pa res bili čudni odnošaji na Bavarskem: ministerstvo je bilo v vednem nasprotstvu z večino parlamenta. Ti odnošaji so se še poostriili, ker so morali katoliki vsled pritiska od najvišje strani odnehati od svoje namere, prirediti v Monakovem svoj shod.

Francozki minister vnanjih zadev zaukazal je zastopnikom v inozemstvu, da poizvedujejo ob organizaciji delalcev. — Kakor se čuje bode kmalu pomilostili vojvodo Orleanskega.

DOPISI.

Iz Trsta, ob koncu meseca maja. [Izdopis.] (Rožjansko duhovstvo).

„A več kot srebra in zlata
Pri nas doboš,
Tu biser drag se lesketá
Ta biser — blag je mož!“

Glej, kako se je vsa narava zbudila iz zimskega spanja, kakó vse sili v življenje, kaj boš le ti nemo zrl v svetovno vrvenje! Zbudilo se je vse, otresi se te duševne lenobe. Duh ti že krije močna rija, slednji čas je, da ga dvigneš, ker drugače onemore popolnoma. Bodi tedaj pameten Boris, palico v roke in hajd na noge. In stari godrujač Boris, vzeš v roko svojo popotno tovarišico, napoti se v nedeljo za rano v našo okolico, da obiše svoje okoličanske znance. „Ohó — že vidimo od daleč tvojo gorjačo, ki se nam grozi. Gorjé bode našim plečam“. — A motiš se brate. Boris res rad zarepení (hm! vendar ne po krivici!) a daes je napolnjen s spravljivimi mislimi in namerava trošiti nekoliko hvale.

V svoje misli vtopljen korakam proti Rojanu, da jo krenem po tako zvanej „Scalí santi“ v goré. Dospevšemu do rožjanske cerkve, udarijo mi na uho prijetni glasovi iz zvenečih mladih grl. Začudjeno postojim premišljeva, kaj neki to pomenja. Domislím se, da bi utegnila biti maša in spomnivši se starega reka, ki pravi:

„Z Bogom začni vsako delo

Da bo dober prid imelo“,

stopim v cerkev. Rožjancaje smejo pač biti ponosni na svojo cerkev, kajti ni je v okolici tako lepe in prostorne, nego je ta, ki tekmuje lahko z mestnimi cerkvami. Ko sem se ogledal po cerkvi ter se prepričal, da je istinito sv. maša, zadanó zopet orglje, ki so bile mej tem vtihnile in prejšnja otroška grla zopet zapojó. Peli so ubrano lepe nabožne pesni v našem jeziku. Ganilo me je milo otroško petje. In res, naj pojó odrasčeni, ki so izvežbani v godbi, še tako taktno in precizno, ne bode njih petje tako uplivalo na človeško srce, kakor upliva najpriprostejša otroška pesen. In ako rečem, da so otroci peli „ubrano“, kakor — žal! — čestokrat niti odrasčeni ne pojo, umljivo je, da je petje blagodejno uplivalo na-me. Divil in čudil sem se. Zname so mi dovolj Tržaške razmere. Vem, da tudi v cerkvah (v kojih seveda le odrasčeni pojó) so skuša nadomeščati slovensko petje z latinskimi in tu pa tam, kakor se čuje, celo z laškimi. Pevovodja, ki poučuje petje se izgovarja: „Kaj morem jaz zato, če župnik tako hoče!“ in s tem si umije roki, kakor Pilat. Znal sem, da pevovodje poučujejo le odrasle, zato mi ni moglo nikakor v glavo, kdo bi bil oni, ki si je naložil težko nalogo, da bi otroke poučeval v cerkvenem petju. Mogoče so to šolski otroci in si je to mučno a plemenito delo izbral kak domoljuben učitelj. — Hm! Utegnil bi bil res takó misliti, če ne bi poznal razmer rožjanskega šolstva. Da bi kaj tacega storil kak rožjanski učitelj, se ne sme niti misliti — tu je morala delovati kaka druga moč. Komaj sem pričakoval, da je maša končala. Pred cerkvijo razpostavili so se po starej slovanskej navadi rožjanski možje v razne trope. Pristopivši k

enemu teh tropov, vprašam postarnega moža v okoličanski noši: „No očka, boste-li takó dobri ter mi povedali kdo neki uči otroke tako lepo peti?“ — „To, staré naš gospod župnik.“ — „Vaš gospod župnik?“ se začudim. „Dà, dà, naš dobri gospod župnik. Vsako soboto pridejo otroci v farovž in tam so gospod župnik, ki poučujejo otroke. Pomaga jim z orgljanjem nek slep mladenič. To je že čez 2 meseca. Otroci pojo vsako nedeljo pri prvej maši.“ Jaz sem se kar čudom čudil. Da je rojanski gosp. župnik naroden in delaven, vedel sem, a na to, da bi se še tako posebno trudil, ne bi bil nikdar mislil. Tako so mi stvar pojasnili in razgovarjali smo se konečno, kakor bi bili stari znanci. V začetku so bili nekako bojazljivi in nezgovorni, kakor sicer ni navada pri naših okoličanih. Pozneje sem doznal temu vzrok. Rekli so, da so mislili, da sem kaka „špija“, ki hoče zatožiti gosp. župnika, ter ga pripraviti v zadrego. Ko so pa videli, kako se resnično, odkrito zanimam za stvar, skušali so zdaj z večo zgovornostjo popraviti prejšnjo nezaupnost. Pravili so mi (kar mi je bilo sicer znano) da je gospod župnik nadzornik njih šole (otroškega vrta), kako podpira i materialno uboge otročiče, obiskujoče vrt, kako se trudi za narodno stvar. „Pa tudi naš gospod kaplanček je dober“, rekel je možiček, ki je doslej le tiho poslušal, „nič ni tako „šteman“ kakor nekateri. Tudi on tako lepo govori zmeraj slovensko in je prav pravi Slovenec.“ Hvalili so mi potem zaporedoma zdaj enega, zdaj drugega. Veselilo jih je srčno, da njih dušna pastirja se zanima za stvar, ki po menenju mnogih ne spada v njih delovanje — za prospeh naroda našega. Vesel in ganjen sem bil. Zahvalil sem se svojim znancem, ki so mi prouzročili to veselje, in krenivši proti domu, hotel sem zabilježiti ta prijeten dogodjaj. Radoval sem se, kar sem zvedel, da imamo v okoličanskem duhovstvu moža, koja marljivo obdelujeta narodno polje, in ker sem se prepričal, da tamošnje ljudstvo se zaveda svoje narodnosti. Tu gre hvala zavednim možem, ki so začeli je zbuhati, ustanovivši otroški vrt in pevska društvo, in blagima gospodoma, ki se svojim izgledom navdušujeta ljudstvo. Na deželi je najimennitnejša oseba „gospod“. Kar „gospod“ reče, velja kakor bi bilo zapisano. In ako tedaj ljudstvo vidi, da se „gospod“ zanima za narodno stvar, mora biti ta ideja vendar le prava i plemenita, slediti mu torej morajo in se potegavati za to idejo. Koliko na boljšem bi mi bili, ako bi se vse naše duhovstvo strinjalo z narodnimi idejami (katere izvestno nemajo v sebi nič liberalnega ali celó framašonskega!) ter pomagali orati narodno ledino. Veliki del našega blagostanja je v rokah, zlasti po naši okolici, duhovstva in učitelstva. Ako bi se ta dva faktorja vzajemno podpirala in delovala, ne bilo bi se nam bati za naš obstanek. A tako je, žalibog! veliko ljulike — sad magistratovega in Boga „Mamona“ upliva. Toda skleniti moram, ker drugače preidem zopet k starej svojej slabosti in začnem godrnjati, česar se danes nesem namenil. Rojanskima možema pa zakličem: „Bog jima plati dobra dejanja ter nam ju ohrani še mnoga leta, da razsvetljujeta ljudstvo ter je privedeta do pravega spoznanja! Živila v prid narodu našemu i v izgled drugim!“

Boris.

Iz Zgoniške županije, 20. maja t. l. [Izv. dop.] Pomlad je. Vsa narava je oživila, ter se olepšala z lepopisano suknjo. Vse je vskrsnilo iz zimske otrpnosti in dremote, ter z veselim obrazom gleda pomlajeno naravo, v kojoj se vse giblje in mrgoli.

Ni čuda tedaj, ako se tudi človeka loti neka želja, da bi se tudi on navžil te krasne pomladi. Tudi jaz nesem mogel te dni doma ostati, vse me je, tako rekoč, podilo iz mesta. Kam hočem iti? Na Volnik! hajdi!

Vrežem jo peš do Zgonika. Ko se malo okrepcam, najmem si enega moža, da bi me spremljal in mi kazal pot na omenjeni hrib. Na vrhu odpre se mi lep pogled na Kras, Vipavsko dolino, Tominsko, Istro in čez morje do Benetek.

Nagledavši se krasnega razgleda in nasrkavši se svežega zraka, vreževa jo z mojim vodnikom po drugej poti navzdol.

Prišedši na majhen griček blizo Repniča, se vstavim in kazavši proti nekej hiši rečem: „kaj se iz tiste hiše zmeraj kadi?“

„E, kaj ne veste, gospod, da je to parni mlin!“ „Kako je pa ime njegovemu lastniku? Mora biti gotovo bogat, ker si upa, kaj tacega napraviti.“

„E, gospod, se ve da je imel precej glavnice — pravijo, da blizo deset tisoč.“

„Ali je pa mlin kaj v redu napravljen, kaj?“ „Kako bo, ko neso vedeli, ko so ga začeli delati, ali bo tič ali miš.“

Prvo si je zmisliła „umna“ glavica, da bo veter kamene gonil. Alo! hitro je začel delati neko okroglo poslopje, ter zunaj postavil neke „sfrfolute“, koje bi veter gonil, a: čakaj osel, da bo trava rasla. Vetra ni, pa ga ni, in peruta neso hotela sama leteti in zraven še goniti dveh kamenov. Kaj pa vraga!

Nekega dne pripiha jaka burja iznad Nanosa in sedaj je bilo veselje gledati ta mlin na sapo. Tista reč se je kolovratila okrog, kakor da je pamet izgubila; koleša so škripala in brenčala kakor da bi bilo pod njimi devetindevetdeset črnih vragov. Ali tista peruta so si misliła: Jok! Miha, ne boš kaše pihal ne! in rajši so se dala od burje polomiti, kot bi zastoj služila in na mestu v krog letala.

Sprevidili so, da vetru ni moči zapovedovati in začeli so delati mlin na par.

Lastnik je dal posuti večino onega okroglega mlina, (?) ter začel v zvezi z ostalim zidovjem večje poslopje delati. Ali to še ni zadostovalo, zato je dostavil še en kos itd., dokler ni napravil poslopja po svojej misli. Vanj je kupil se ve da „makino“, ki pa ima to slabo navado, da je strašno požrešna, ter hoče vse požreti, a mislim, da opitati se vendar ne da.

Premog najrajši žre, pa tudi hrastov ne zameta. Futranje te spake dela veliko preglavice. Pa tudi piti zna možko, saj je skoraj vso vodo okrog Repniča „polokala“, tako, da se občinarji z vso silo „branijo“ piti jej dajati. E, to je žalostna „storija“ gospod!

„Kako je pa vstvarjen ta mlin, ker ga je toliko krpal.“

„Kako vam ga hočem opisati? Ni ne okrogel, ne voglat, ne pokrit, ne razkrit, ni mlin in ne hiša.“

Pa tudi dimnik ima o burji svoje muhe. Neče vleči, ker je prekratek, zato bi ga gospodar rad zvišal. Tudi tu ima vrag svoje kremplje! Ravno nad dimnikom so orehove veje in bila bi škoda, ako bi se jih radi njega odsekalo.“

„No, sedaj pa mislim, da ste mi zadosti povedali od tega znamenitega mlina!“

„Gospod, verjemite mi na moje zdravje in besedo: Vse kar sem vam povedal, je živa in gola istina. Ako ne verjamete, pa vprašajte družih in videli boste, da vam še več povedo, kakor jaz.“

„Verjamem, verjamem!“ hitel sem jaz, da utihne moj zgovorni mož. — Ločiva se.

Po poti premišlujem, kako se ljudje včasih nepraktični pri svojih podjejih in si napravijo škodo brez vse potrebe.

Sklenil sem priobčiti to v „Edinosti“ v svarilen zgled vsem onim, koji mislijo kaj napraviti, a nemajo v to potrebne zmožnosti. Prav lepo Vas prosim, gospod urednik, ne vržite tega dopisa v koš, nego pošljite ga o prvej priložnosti mej ljudi, da jim bo v uho trobil stari pregovor: „Pri vsakem delu glej na njegov izid in konec!“

Domače vesti.

V slovo! Te dni zapustil nas je velenjenjeni gospod dr. O. Ribari. Ta mladi gospod je bil posebno spoštovan v vseh narodnih krogih. Zakličemo mu: Dal mu Bog obilo sreče v njegovem poklicu!

Za družbo sv. Cirila in Metoda nabral je gospod Srebotnjak 2 gld. Hvala mu! Bog daj posnemalcev! — V družbi Sokolov po običnem zboru nabralo se je 5 gld. 88 kr., 1/2 lire in 1/2 franka — Orakel je dal 30 kr. — Pri ženitvi Jurčkovi se je nabralo 2 gold.

Za podružnico sv. Cirila in Metoda, oziroma za otroški vrt v Rojanu nabralo se je v nedeljo, dne 1. t. m. v gostilni „Al Risorgimento“ v Barkovljah 5 goldinarjev 14 1/2 kr.

Občnega zbora „Tržaškega Sokola“ v soboto večer vdeležilo se je primerno število članov. Na dnevnem redu bila je volitev novega odbora. Konstatujemo z veseljem, da je ta večer vladalo lepo sporazumljenje mej člani in da se je volitev vršila povsem mirno. Starostom bil je izvoljen g. Maks Cottič. Za odbornike pa: gg. Furlani Ljudevit, dr. K. Janežič, Vek. Kalister, Lampe Anton, A. Bone, Fr. Inamo, I. Prelog in Sr. Bartelj. Namestniki: M. Kerže, I. Kukar in Iv. Zelen. Pregledovalci računov: Stepančić Gr., Polić Fran in Žiberna Anton. Novemu odboru polagam na srce, da se z vso silo poprime dela v pospeševanje prvega in glavnega smotra društva: telovadbe. Pa tudi na veselice in izlete ni smeti pozabiti, ako hoče da se bode razvilo živahno in veselo društveno življenje.

Člane delalskega podpornega društva prosimo, da se gotovo udeleže izrednega občnega zbora v nedeljo dne 8. t. m. v društvenih prostorih. Na dnevnem redu bodo nekatere male, od ministerstva zahtevane premembe novih pravil. Zato je želeli, da pride zadostno število članov, da se zadeva ta zopet za nekoliko dni ne zavleče.

Zborovanje. Opazarjamo še enkrat, da je v soboto, dne 7. t. m. ob 9. uri zvečer shod v prostorih „Delalskega podpornega društva“, kjer se bomo posvetovali ob osnovi slovenskega pevskega društva v Trstu. Vse prijatelje petja prosimo še enkrat, da se udeleže tega shoda.

Veselico društva „Adrija“ v Barkovljah prepovedal je tukajšni magistrat kot politična oblast 1. instance in to še le v soboto na večer, dasi je društvo že pred 14 dnevi prosilo za dovoljenje. Razlogi prepovedi so uprav ničevi; tisti nesrečni „ozir na javno varnost“: koliko samosilja in nezakonisti morajo prikrivati! Slavni magistrat pravi tudi, da ne more dovoliti veselice, ker jo društvo ne priredi v svojih lokalih in ker ni namenjena samo članom, ampak bi bil pristop dovoljen vsakemu. Ta motivacija prepovedi je gorostasna. Ne prirejajo mar tudi druga društva veselice v drugih in ne v svojih prostorih? in ne prirejajo tudi druga društva veselice, ki so pristopne tudi nečlanom? Glavna stvar je, da ima društvo po pravih pravico prirejati veselice. In to pravico ima društvo „Adrija“. Dokaz temu nam je istina, da je uprav „Adrija“ že mnogokrat priredila veselice v nesvojih prostorih, da, v istih prostorih, kjer bi se bila imela v nedeljo vršiti veselica — ne da bi se slavni magistrat ob tem spodtikal. Mi vemo dobro, kje da tiči izrok pripovedi: Barkovlje se lepše in lepše razcvitajo v narodnem pogledu — to gospódo grize in mislijo takim načinom zatreti ljubezen do delovanja. Ali gospodje računajo jako slabo: ta pritisk bode še podvojil ljubezen do delovanja, kajti vzbujen narod se ne da zatirati. Predsedništvo „Adrije“ ima trdno voljo, iskati pravice svoje do zadnje, najvišje instance, da se jedenkrat za vselej in principijelno prepreči to magistratovo

samosilje. Vzlic prepovedi na v gostilni „Al Risorgimento“ obilo ljudstva — domačega in meščanov — so se polnoštevilno zbrali pevci „Adrije“. Zabava je bila jako animirana; vse občinstvo divilo se je preciznemu petju Barkovljanov. Sedaj pa še jedno besedo do imovitih meščanov: društvo „Adrija“ trpi vsled tega nasilja magistratovec obilo materialne škode in je lahko mogoče, da bi radi tega začelo slabeti krepko razcvitajoče se to društvo. Zato bi prosili imovitejše rodoljube, da bi nekoliko priskočili društvu na pomoč.

Iz Barkovelj nam pišejo: Prepoved nedeljne veselice društva „Adrija“ prouzročila je mej našim ljudstvom silno razburjenje. K sreči v nedeljo ni bilo lepega vremena, kajti ne vemo, kaj bi se bilo zgodilo, da je namerovana godba svirala uprav na onem mestu, kjer so do sedaj ribiči svoje mreže sušili. Pri nas je sodba soglasna, da je na prepovedi kriv le naš kapovila. Ta mož se je menda sam bal demonstracij, kajti mimo gostilne, kjer so v nedeljo pevali „Adrijaši“, korakali so neprestano žandarji z nasajenimi bajoneti in magistratovi stražarji. Z druge strani imel bode ta nezasišani pritisk tudi dobre posledice: ljudstvo se bode spametovalo. Že sedaj pravijo: „Sedaj pa vidimo, da nas hočejo imeti res za sužnje. Ali nesmo jednakopravni z drugimi avstrijskimi narodi? Kaj smo tu, samo da davek plačujemo?“ — (Dostavek uredništva. Kot pravi in iskreni prijatelj Barkovljanov prosimo jih, da se vestno izogibljejo izgredom, kajti vsak osebni napad bil bi le voda na mlin magistratovec. Na postavnem potu pridemo gotovo prej ali slej do svojih pravic. Le odločno ali mirno!)

Ovacija Nabergoju. Gospóda Lahoni so v predzadnej seji mestnega sveta prepisali in so v zadnjem, sobotnem seji vihar želi. Seja ta bila je tako viharna, kakor že morda leta sem nobena. V poročilu o predzadnej seji smo povedali, kako surovo so napadli nasprotni svetovalci g. Nabergoju in kako se je pridružila tej divjej gonbi tolpa na galeriji. Prišlo je, kar smo nedavno prerokovali kot nezogibno: reakcija proti neznosnemu terorizmu. Surovo žaljenje, naperjeno proti g. Nabergoju, zadelo je prav občutno tudi našo narodnost; a žaljeni se neso čutili samo rojaki naše slovenske narodnosti, ampak vsi mirno misleči elementi. In zato se je zbralo pri sobotnem seji na galeriji obilo v mestnej dvorani nenavadnega občinstva, hoteč dati žaljenemu gospódu svetovalcu Nabergoju zadoščanja. Uprav ko so čitali zapisnik zadnje seje in so prišli do onega mesta, katero je govorilo o napadu na rečenega slovenskega poslanca, vstopil je gospod Nabergoj v dvorano in na galeriji zbrano občinstvo priredilo mu je tako burno, več minut trajajočo ovacijo, da so gospóda v dvorani kar okameneli. Še le polagoma se je občinstvo pomirilo. Toda vihar je zopet nastal, ko je stavil svetnik Rascovich interpelacijo radi v plinovej tovarni pred malo dnevi odpuščenih delalcev, ker so zahtevali, da se jim njih stanje zboljša. Rečeni delalci so bili v obilem številu navzoči na galeriji. Ko je Rascovich omenil, da so mej odpuščenimi delalci tudi taki, ki služijo že do dvajset let v rečeni tovarni, čul se je vzlic: infamija! Predsednik — M. Luzzatto — je takoj odgovoril na to interpelacijo, ali njega odgovora ni bilo moči razumeti vsled silnega hrupa. Rascovich je tudi zahteval, naj se odstranijo razsajalci na galeriji. V tem trenutku pa opozori g. Nabergoj predsednika, da se mestni uradniki glavni razsajalci na galeriji. Po teh besedah Nabergojevih nastal je zopet silen vihar v dvorani in na galeriji. Predsednik protestuje, da se žali mestne uradnike. Ropot postaja vedno silnejši na kar zaukaže predsednik, da mestni redarji izpraznejo galerijo. Nastal je presledek kakih 10 minut. V tem času so mestni

